

TWÓRCZO
Z TEATREM 2018

MATERIAŁY POD REDAKCJĄ
MICHALINY BUTKIEWICZ

JOHN PATRICK SHANLEY

WĄTPLIWOŚĆ

REŻYSER:
NORBERT JAKOWSKI

TWÓRCZO
Z TEATREM 2018

JOHN PATRICK SHANLEY

WĄT- PLI- WOŚĆ

**REŻYSERIA I OPRACOWANIE MUZYCZNE
NORBERT RAKOWSKI**

**MATERIAŁY POD REDAKCJĄ
MICHALINY BUTKIEWICZ**

Dzieci często zostają same z sytuacjami, z którymi w ogóle sobie nie radzą, a najczęściej są nieświadome zagrożeń, które te sytuacje mogą spowodować. Od wielu lat dorośli nie mogą dojść do porozumienia ze sobą w kwestii: poruszać drażliwe tematy i sprawy czy pozostawiać je, jak długo się da, w ciszy, wygaszone. Rodzice, wychowawcy, księża, dziadkowie, nauczyciele nie chcą rozmawiać na tzw. trudne tematy, uważając, że dla dobra najmłodszych i dla czystości ich myśli, jeszcze w pewne sprawy nie należy ich wtajemniczać. Tymczasem trzeba mieć świadomość, że dzieci nie żyją na bezludnej wyspie, obracają się stale w świecie internetowych informacji, które pozostają poza jakąkolwiek kontrolą. Docierają do nich także fragmenty programów telewizyjnych, audycji radiowych, rozmów prowadzonych przez dorosłych. Same ze sobą i po swojemu wymieniają informacje. I tak w sytuacji, gdy ich wiedza jest niepełna, a brakuje im życiowego doświadczenia, wskazówek życiowych im dorosłych, błędzą, popełniają błędy, ulegają prześladowaniom, a często nękanii. Są samotne i ciche. Bo przecież o tym „nie wypada mówić”, „bo porządnej dziewczynce czy chłopcu takie sytuacje się nie powinny zdarzyć”. Bo „jeżeli zwrócę na to uwagę, i tak nikt mi nie pomoże, bo taka pomoc mi się nie należy, bo krzywdzę porządnego człowieka swym oskarżeniem”. Dorośli opiekunowie żyją sobie więc w spokoju, dopóki nie wybuchnie afera, nie zdarzy się nieszczęście. Wtedy nagle wszystko się odwraca. Media każdej opcji opisują i komentują tragedię, w szkołach do akcji wkracza psycholog (jakby wcześniej go nie było!), rodzice domagają się zdecydowanej reakcji dyrektora szkoły, a kuratorium zleca kontrolę. Często Zło wydarza się poza szkołą, w domowym środowisku dziecka, w którym wydawać by się mogło, jest najbezpieczniejsze. Powstają raporty, programy, ktoś zostaje ukarany, z czasem sprawa przycicha. Zapomniałam jeszcze wspomnieć, że w otoczeniu czy szkolnym czy w miejscu zdarzenia, montuje się kolejne kamery, które mają zabezpieczyć przed...

Wszyscy „dbający” o rozwój dziecka znowu się uspokajają. I tak z grubsza kręci się system. Dopóki nie pojawi się nowe zdarzenie.

Brakuje zgody w świecie dorosłych na wypracowanie mądrej strategii postępowania.

W spektaklu *Wątpliwość* toczy się swoista gra o dobro dziecka, ale także poza nim. Osoba, która powzięła podejrzenie wobec księdza, rozmawia z księdzem, z zakonnicą, początkowo nie wprost, nie nazywając sytuacji po imieniu – molestowaniem. Wie, że musi działać podstępnie, najlepiej doprowadzając do przeniesienia księdza, który już kilkakrotnie z nieznanych powodów zmieniał szkołę. Wie, że rozmowa z przełożonymi nic nie da. I tak jak w życiu, nikt nie rozmawia z dzieckiem, nie potrafi, nie chce? Lepiej pozostać z wątpliwościami niż wyjaśnić w rozmowie z dzieckiem przyczyny jego niepokojących zachowań. Spektakl wyraźnie ukazuje sytuację „dziecka”, które być może jest narażone na traumatyczne przeżycia. Demaskuje tchórzliwość i obłudę systemów opieki i komunikacji w świecie dorosłych. Przygnębia. Bo niby jak wierzyć, że dorośli chcą dobra dziecka, chcą je uchronić

przed krzywdą, skoro prowadzą działania nieskuteczne, niejasne i podstępne? Zamiast przygotować dziecko do obrony, dać mu prawo i narzędzia do samodzielnych działań, uczciwie wyartykułować przed nim podejrzenia i obawy, dorośli, zwolennicy surowego systemu wychowawczego, zachowują się jak zakłamanı tchórze. I zawsze będą oplatać podejrzeniami i wątpliwościami innych.

Warto tworzyć świat otwarty, polegający na uczciwej komunikacji, wspierający potrzebujących pomocy. Także w szkołach.

Michalina Butkiewicz

Elżbieta Borkowska

ZAJĘCIA WYCHOWAWCZE

TEMAT:

**Uczniowie – „Jest to społeczność, która
wymaga stałej pedagogicznej, duchowej
i ludzkiej czujności – *Wątpliwość*
w reżyserii Norberta Rakowskiego.**

CELE:

Uczeń/uczennica:

- doskonali umiejętność analizowania spektaklu teatralnego
- doskonali umiejętność krytycznego myślenia
- doskonali umiejętność wypowiadania własnych myśli
- pogłębia świadomość brania odpowiedzialności za własną edukację
- wzbogaca słownictwo,

METODY:

- rozmowa kierowana
- dyskusja
- działania praktyczne.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablet, laptop, dostęp do Internetu
- film, w którym prof. Sugata Mittr opowiada o swoim eksperymencie.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Uczniowie przedstawiają swoje spostrzeżenia i przemyślenia po spektaklu *Wątpliwość* w reż. Norberta Rakowskiego. Zadaj uczniom pytania:

- jakie sposoby traktowania uczniów są zaprezentowane w spektaklu?
(*surowy, zdystansowany, podejrzliwy, konserwatywny – siostra Alojza oraz troskliwy, serdeczny, pełen zaangażowania, liberalny – siostra James i ksiądz Flynn...*)
- jaki typ szkoły jest przedstawiony w spektaklu?
(*szkoła katolicka*).
- jacy uczniowie uczęszczają do szkoły
(*chłopcy, biali i chłopak ciemnoskóry, zdolni, pilni i tacy, którzy osiągają przeciętne stopnie...*).
- jaki system edukacji jest przyjęty w tej szkole?
(*lekcje są podzielone na przedmioty: historia, sztuka, muzyka, religia, wychowanie fizyczne, mają określony czas trwania 60min., nauczyciel przekazuje uczniom wiedzę na dany temat, uczniowie są oceniani, mają wystawiane stopnie, w szkole panuje dyscyplina i bezwarunkowe podporządkowanie nauczycielom...*)
- jakie wnioski nasuwają się w związku z porównaniem tamtej szkoły z dzisiejszą szkołą?
(*w zasadzie nic się nie zmieniło*).

2. W rozmowie z uczniami/uczennicami zwróć uwagę na fakt:
Ten system edukacji zwany jest systemem pruskim. Narodził się w Prusach na przełomie XVIII i XIX wieku. Fryderyk Wilhelm I jako pierwszy wprowadził w swoim państwie powszechną edukację. Szkoła nastawiona była na wiedzę naukową, przyswajanie konkretnych treści, zaplanowana i centralnie sterowana przez zespół urzędników.
3. Zapytaj uczniów/uczennice:
Czy dzisiejsza szkoła, oparta na 200 letnim systemie edukacyjnym jest dopasowana do potrzeb i rzeczywistości obecnego nowoczesnego świata?
(Nie. Szkoła powinna kształcić kreatywnych, krytycznie myślących, samodzielnych, potrafiących współpracować w grupą absolwentów).
4. Sprawdźcie, jakie idee przyświecają szkołom reprezentującym edukację alternatywną. Podziel klasę na trzy grupy. Rozdaj każdej grupie po jednym zagadnieniu: szkoła Montessori, szkoła waldorfska i edukacja domowa. Grupy mają za zadanie przygotować krótką charakterystykę danej koncepcji na podstawie informacji w Internecie. W tych samych grupach uczniowie zastanawiają się również nad ich wadami i zaletami.
5. Liderzy grup przedstawiają charakterystyki.
6. Wyjaśnij pojęcie edukacji alternatywnej.
Edukacja alternatywna to forma opozycji wobec państwowego i sformalizowanego systemu szkolnego.
7. Dyskusja i wnioski:
 - jaka jest cecha wspólna, myśl przewodnia powyższych koncepcji?
(kładą nacisk na spontaniczne, radosne uczenie się, przesuwają aktywność nauczania przez nauczyciela w stronę uczenia się przez ucznia)
 - jakie są wady tych koncepcji?
(np. szkoły waldorfskie – uczeń przez cały okres edukacji przebywa w tym samym środowisku, nie odczuwa stresu, poznaje nauczyciela „na wylot”, za podstawową edukację odpowiedzialny jest jeden nauczyciel. Czy jest on w stanie przekazać wiedzę ze wszystkich dziedzin? Od nauczyciela wymagany jest duży wkład własny.)
 - Edukacja domowa?
(duża odpowiedzialność ciąży na rodzicach, jest to z ich strony ogromne poświęcenie, muszą wykazać się dużą dyscypliną i systematycznością. Coroczne zdawanie egzaminów jest stresujące i dla dziecka, i dla rodziców. Brak socjalizacji. Problemem w każdej z tych

koncepcji może być adaptacja ucznia do systemu nauki np. na uczelniach wyższych.)

8. Podsumuj dyskusję, zwracając uwagę, że przykładem na to, że warto podejmować działania będące w opozycji do starego, skostniałego systemu nauczania jest polska szkoła No Bell w Konstancinie-Jeziorna, która zdobyła 1. miejsce w konkursie Edumission wśród innowacyjnych szkół na świecie. Dużo wcześniej, bo w 1999 roku, potwierdzeniem na zmianę podejścia do nauczania był eksperyment prof. Sugaty Mitra.

https://www.ted.com/talks/sugata_mitra_the_child_driven_education?language=pl

WNIOSKI:

Obecny system szkolny wywodzi się z XIX wieku, kiedy to potęgi polityczne do sprawnego działania potrzebowały rzeszy urzędników, a najwięksi przemysłowcy posłusznych do wykonywania monotonnych czynności pracowników. Adeptom nauki przekazywano umiejętność rachowania i czytania, przekazywano im niezbędne informacje o świecie i odpowiedni system wartości. Mieli być sprawnymi trybikami w danej maszynerii. A świat pędzi naprzód i jesteśmy świadkami dynamicznych zmian na wszystkich płaszczyznach naszego życia. Szkoły powinny więc wypuszczać kreatywnych, samodzielnych, krytycznie myślących ludzi, którzy potrafią świadomie podejmować rozwojowe decyzje. Podane przykłady potwierdzają, że odpowiednie stymulowanie w procesie nauczania może prowadzić do takich właśnie rezultatów.

MATERIAŁ DLA NAUCZYCIELA:

Szkoła Montessori – pierwsza placówka powstała na początku XX wieku we Włoszech. Założyła ją Maria Montessori. Podstawowym założeniem jest przekonanie, że dziecko w naturalny sposób dąży do rozwoju. Dzieci traktowane są jak wyjątkowi ludzie, którzy mają własne predyspozycje i podejmują własne decyzje. Dzieci uczą się obserwując, dotykając, wachając, smakując itp. Ich aktywność badawcza pobudzana jest poprzez aranżację przestrzeni i odpowiednie pomoce dydaktyczne. Dzieci pracują w grupach zróżnicowanych wiekowo (3-6, 6-9, 9-12, 12-15, 15-18). Zrezygnowano z ram czasowych i siedzenia w ławkach. Nauczyciel pełni rolę wspierającą. Szkoła waldorfska – inaczej steinerowska, pierwsza placówka powstała na początku XX wieku w Niemczech założył ją Rudolf Steiner. Najważniejszym założeniem jest nie tylko rozwój intelektualny dziecka, ale również emocjonalny i artystyczny. Ważną rolę odgrywa nauka poprzez działania praktyczne. Edukacja zintegrowana prowadzona jest na poziomie całej szkoły podstawowej. Klasę prowadzi jeden nauczyciel. Nauka odbywa się tzw. epokami (przez 3-4 tygodnie nauczany jest jeden przedmiot). Charakterystyczny jest stały rytm dnia (dzień rozpoczyna się od recytacji, potem przedmiot główny, a następnie blok artystyczny i praktyczny). Brak numerycznych ocen. Ocena jest opisowa. Nie korzysta się z gotowych podręczników. Nauczanie abstrakcyjne wprowadza się od 12 roku życia. Edukacja opiera się na sil-

nej współpracy z rodzicami.

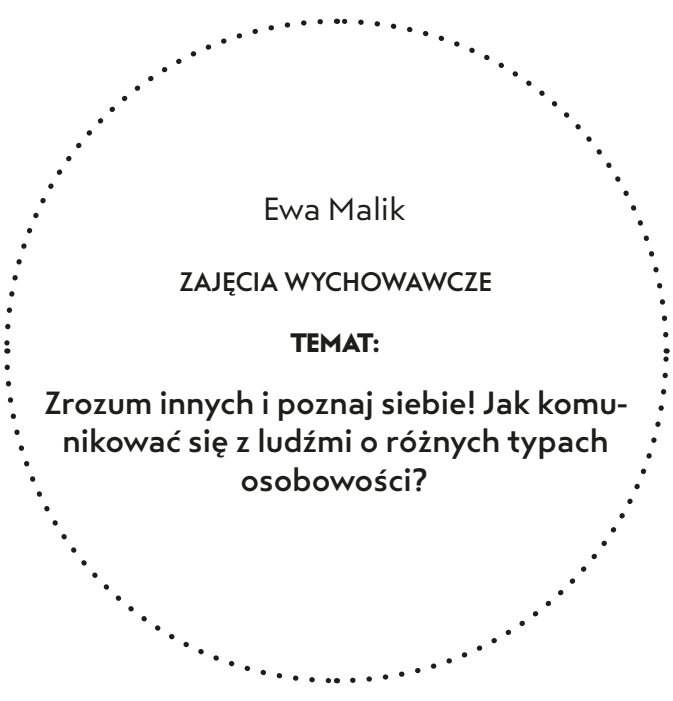
Edukacja domowa – rodzice podejmują się kształcenia swoich dzieci poza szkołą i zapewniają warunki do zdobycia wiedzy i umiejętności objętych podstawą programową na danym etapie edukacji. Dziecko musi być zapisane do szkoły na terenie województwa, w którym mieszka. Raz w roku dziecko zdaje egzamin z przedmiotów wskazanych w ustawie.

ZADANIE DOMOWE:

Kto w naszym kraju zapoczątkował alternatywny nurt w wychowywaniu i nauczaniu? Napisz jakie są Twoje oczekiwania względem szkoły? Jak i czego według Ciebie powinna uczyć dzisiejsza szkoła?

Wejdź na stronę konkursu Edumission: <http://www.edumission.world/course-grid/>

i obejrzyj prezentacje szkoły No Bell.

Ewa Malik

ZAJĘCIA WYCHOWAWCZE

TEMAT:

Zrozum innych i poznaj siebie! Jak komunikować się z ludźmi o różnych typach osobowości?

CELE LEKCJI:

Uczeń/uczennica:

- dokonuje analizy i interpretacji fragmentów tekstu
- określa typy osobowości bohaterów sztuki i ich charakteryzuje
- dostrzega mocne i słabe strony różnych osobowości
- zwraca uwagę na sposób komunikacji ludzi o odmiennych typach osobowości
- dostrzega potrzebę rozwijania harmonijnych relacji z ludźmi
- kształci umiejętność pracy w zespole i umiejętność komunikacji.

METODY:

- rozmowa kierowana
- praca z tekstem
- działania praktyczne.

MATERIAŁY I ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- karty pracy
- tablet, laptop, dostęp do Internetu
- karteczki samoprzylepne, flamastry, kartki papieru.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Przedstawcie bohaterów sztuki. Odnosząc się do treści przedstawienia, ustalcie informacje na temat każdej postaci: fakty (wiek, zawód, pełniona funkcja, staż pracy, doświadczenie życiowe i zawodowe).

Możliwe ustalenia:

SIOSTRA ALOJZA BEAUVIER – dyrektorka katolickiej szkoły na Bronksie, ubogiej dzielnicy Nowego Jorku, do której uczęszcza 372 uczniów; ma pięćdziesiąt kilka lub sześćdziesiąt lat, należy do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Św. Józefa, zakonu założonego przez Błogosławioną Matkę Seton, jej przełożonym jest Monsignor Benedict, który podlega biskupowi; przed złożeniem ślubów była mężatką, jej mąż zginął podczas II wojny światowej; zwolenniczka dyscypliny i rygoru wychowawczego, bacznie i nieustannie obserwuje uczniów szkoły, a także zachowania nauczycieli i nauczycielek, zdecydowana w działaniach, potrafi odwołać się do podstępu...

SIOSTRA JAMES – nauczycielka w katolickiej szkole na Bronksie, ma dwadzieścia kilka lub lat, należy do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia Św. Józefa, złożyła śluby zakonne będąc bardzo młodą osobą, uczy historii i jest wychowawczynią klasy ósmej B, jest pasjonatką

swego zawodu, wcześniej uczyła w Mount St. Margaret w szkole dla dziewcząt; wrażliwa, otwarta, empatyczna, podporządkowana dyrektorze szkoły..

KSIĄDZ FLYNN – ksiądz w parafii na Bronksie, nauczyciel religii i wychowania fizycznego w szkole katolickiej prowadzonej przez siostry, jest doskonałym trenerem koszykówki, ma około czterdziestu lat, pochodzi z prostej rodziny, z północno – wschodniej części Stanów Zjednoczonych; jego przełożonym jest Monsignor Benedict, kilkakrotnie zmieniał parafie; opiekuje się w szczególny sposób wycofanym chłopcem Afroamerykaninem; podejrzany nawet o kontakty homoseksualne z chłopcami...

2. Uczniowie/uczenice losują karteczki z wybranymi fragmentami dialogów (Załączniki: 1, 2, 3, 4, 5):
 - próbują dokonać analizy wypowiedzi danej postaci pod kątem cech jej osobowości
 - analizują sposób prowadzenia rozmowy, rodzaj przytaczanych argumentów i kontrargumentów, a także sposób traktowania rozmówcy.
3. W tej części lekcji można posłużyć się grafikami i zastanowić się nad osobowościami bohaterów i bohaterek sztuki. Rozważyć, czy daną postać potraktować jako „żółtą”, „czerwoną” czy „niebieską” lub „turkusową”. Można zapytać od czego zależą obserwacje.

Możliwe ustalenia uczniów i uczennic:

Siostra Alojza – błyskotliwa, logiczna, spostrzegawcza, apodyktyczna, sprawnie kojarzy fakty, zasadnicza, konsekwentna, pewna siebie, oddana swojej pracy, traktuje ją jak misję, tradycjonalistka przeciwna zmianom, odpowiedzialna, trzyma się swoich zasad, jest krytyczna wobec podwładnych, wymagająca, szybko wyciąga wnioski, jest wręcz złośliwa, narzuca swoje zdanie rozmówcy, podejrzliwa, sugeruje rozmówcy odpowiedź, czujna, sceptyczna, opanowana, skuteczna w realizacji swoich celów. **Jej cechy wskazują, iż jest to osobowość czerwona.**

Siostra James – sympatyczna, miła, wrażliwa, uprzejma, opiera relacje z uczniami o zaufanie, do pracy podchodzi z pasją i zaangażowaniem, taktowna, niezdecydowana, brak jej pewności siebie, ufna, spokojna, cierpliwa, zdolna do kompromisu, pobłażliwa, rzeczowa, konkretna, odpowiedzialna, unika konfrontacji, powściągliwa, łatwowierna, życzliwa, optymistycznie nastawiona do życia, dyplomatyczna. **Posiada większość cech osobowości zielonej.**

Flynn – drobiazgowy, pedantyczny, zdyscyplinowany, refleksyjny, błyskotliwy, doskonały mówca, pewny siebie, skrywa swoje emocje, skryty, spostrzegawczy, uszczypliwy, w rozmowie z siostrą Alojzą stanowczy, potrafi zmienić ton rozmowy, błyskotliwie coś spuentować, uparty, targany emocjami, tajemniczy, pewny siebie. Kieruje się dobrem uczniów, ale nie są do końca jasne jego motywacje. **Posiada większość cech osobowości niebieskiej.**

4. Zgromadzone w ten sposób informacje uczniowie indywidualnie lub pracując w grupie poddają kolejnej analizie, wskazując mocne i słabe strony cechy danej osobowości i bohaterów sztuki. Wnioski zapisują w formie graficznej, np.:

KOLOR CZERWONY

+

LOGICZNY
NIEZALEŻNY
ODWAŻNY

-

APODYKTYCZNY
NIECZUŁY
NIECIERPLIWY

KOLOR NIEBIESKI

+

ANALITYCZNY
WYMAGAJĄCY
ZDYSCYPLINOWANY

-

EMOCJONALNY
UPARTY
SKRYTY

KOLOR ZIELONY

+

LOJALNY
SPOKOJNY
SZCZERY

-

WRAŻLIWY
NIEASERTYWNY
NIEŚMIAŁY

KOLOR ŻÓŁTY

+

UFNY
ROZMOWNY
OTWARTY

-

BEZTROSKI
IMPULSYWNY
NIEZANGAŻOWANY

5. Podziel uczniów/uczennice na cztery grupy. Zadaniem każdej jest opracowanie „instrukcji” zalecającej sposób rozmawiania z osobami z najbliższego otoczenia: z krewnymi, znajomymi, przyjaciółmi, kolegami z klasy, który uwzględniłby posiadane przez nich cechy osobowości.

Przykładowe rozwiązanie:

Możliwe ustalenia uczniów i uczennic:

Grupa I

Jak komunikować się z „czerwonym”?

- Koncentruj się na celu wypowiedzi.
- Odpowiadaj zwięźle i na temat.
- Podejdź do tematu zadaniowo: co trzeba zrobić, jak, w jakim celu...
- Planuj krótkie, merytoryczne spotkania.
- Przygotuj na tę okazję anegdotę,
- Nie wdawaj się z nim w dyskusję – on po prostu musi mieć rację.

Grupa II

Jak komunikować się z „niebieskim”?

- Zarezerwuj dłuższy czas na rozmowę.
- Bądź punktualny.
- Bądź przygotowany merytorycznie.
- Dbaj o szczegóły rozmowy.
- Dopytuj, czy zostałeś dobrze zrozumiany.
- Nie oczekuj szybkiej decyzji.

Grupa III

Jak komunikować się z „zielonym”?

- Zadbaj o miłą atmosferę spotkania.
- Zarezerwuj sporo czasu.
- Zadbaj o zbudowanie przyjaznej relacji.
- Wskaż cel spotkania.
- Podchodź do współpracy na zasadzie partnerstwa.
- Ukaż poparcie dla jego działań.

Grupa IV

Jak komunikować się z „żółtym”?

- Zadbaj o dobre relacje.
- Mów z energią i zaangażowaniem.
- Aktywnie słuchaj. Zadawaj pytania.
- Żartuj – spraw, aby było miło i radośnie.
- Oddaj mu pole do swobodnej wypowiedzi.

6. Lekcję można zakończyć wnioskiem:

Jeżeli zależy nam na skutecznej komunikacji z ludźmi, musimy dostosować swój styl komunikacji do osobowości naszego rozmówcy.

ZAŁĄCZNIKI:

Załącznik 1

ROZMOWA SIOSTRY ALOJZY Z SIOSTRĄ JAMES (SCENA 2)

SIOSTRA ALOJZA: Proszę wejść, siostrze James.

(Siostra James wchodzi.)

SIOSTRA ALOJZA: Kto opiekuje się klasą?

SIOSTRA JAMES: Mają teraz zajęcia z historii sztuki.

SIOSTRA ALOJZA: Sztuka. Strata czasu.

SIOSTRA JAMES: To tylko jedna godzina w tygodniu.

SIOSTRA ALOJZA: W ciągu sześćdziesięciu minut można wiele osiągnąć.

SIOSTRA JAMES: Tak, siostrze Alojzo. Chciałam się dowiedzieć co siostra zrobiła z Williamem Londonem.

SIOSTRA ALOJZA: Odesłałam go do domu.

SIOSTRA JAMES: Och... Więc on nadal krwawi?

SIOSTRA ALOJZA: Owszem.

SIOSTRA JAMES: Ten krwotok z nosa zaczął się podczas porannej modlitwy.

SIOSTRA ALOJZA: Czy nastąpił sam z siebie?

SIOSTRA JAMES: A jakże mogłoby być inaczej?

SIOSTRA ALOJZA: Mógł być wywołany przez Williama.

SIOSTRA JAMES: Więc siostra uważa, że on mógł sam celowo przyprowadzić się o krwotok z nosa?

SIOSTRA ALOJZA: No właśnie.

SIOSTRA JAMES: To wykluczone!

SIOSTRA ALOJZA: Jest siostra bardzo naiwną osobą, siostrze James. William London to niesforne dziecko i jeśli nie czuje, że mamy go na oku, zrobi wszystko, żeby uniknąć siedzenia w klasie. Gotów byłby podpalić własną nogę, żeby spędzić pół dnia poza szkołą.

SIOSTRA JAMES: Ale dlaczego?

SIOSTRA ALOJZA: Ma niespokojny umysł.

SIOSTRA JAMES: To chyba dobrze.

SIOSTRA ALOJZA: Bynajmniej. Jego ojciec jest policjantem i nie chce mieć syna awanturnika. William London naraża się na kłopoty. Przeżywa okres dojrzewania. Będzie wpadał na niemądre pomysły i mam silne podejrzenie, że nie ukończy szkoły średniej. Ale my nie mamy na to wpływu. Musimy po prostu zadbać o to, by przebrnąć przez ten rok nauki i odszedł. Potem będzie go miał na głowie ktoś inny. Staram się zwykle, żeby opiekunką ósmej klasy była jedna z najbardziej doświadczonych sióstr, ale moje możliwości kadrowe są ograniczone. Czy siostra panuje nad swoją klasą?

SIOSTRA JAMES: Wydaje mi się, że tak.

Załącznik 2

ROZMOWA SIOSTRY ALOJZY Z SIOSTRĄ JAMES (SCENA 2)

SIOSTRA ALOJZA: W innych latach przysyłano do mnie większą liczbę uczniów.

SIOSTRA JAMES: Staram się sama kontrolować przebieg wydarzeń.

SIOSTRA ALOJZA: To może być błędem. Siostra jest odpowiedzialna przede mną. Moim przełożonym jest Monsignor Benedict, który podlega biskupowi, i tak dalej, aż do Ojca Świętego. Istnieje określona struktura dyscyplinarna. Trzeba z niej robić użytek.

SIOSTRA JAMES: Tak, siostrze.

SIOSTRA ALOJZA: Jak sobie radzi Donald Muller?

SIOSTRA JAMES: Nie ma z nim kłopotów.

SIOSTRA ALOJZA: To dobrze. Czy ktoś go pobił?

SIOSTRA JAMES: Nie.

SIOSTRA ALOJZA: To dobrze. Czy posadziła siostra tę dziewczynę, Lindę Conte, z dala od chłopców?

SIOSTRA JAMES: Na tyle daleko, na ile pozwalają warunki lokalowe. Niewiele to pomogło.

SIOSTRA ALOJZA: Chodzi mi tylko o to, żeby skończyła szkołę. Nienaruszona.

(Siostra Alojza patrzy na Siostrę James w taki sposób, jakby myślała o czym innym. Zapada milczenie.)

SIOSTRA JAMES: A więc... czy mogę odejść? Czy coś się stało?

SIOSTRA ALOJZA: Nie. Dlaczego? Czy coś się stało?

SIOSTRA JAMES: Chyba nie.

SIOSTRA ALOJZA: W takim razie nic się nie stało.

SIOSTRA JAMES: W takim razie... Dziękuję, siostrze. Chciałam się tylko dowiedzieć o nos Williama.

(Rusza w kierunku drzwi.)

SIOSTRA ALOJZA: On miał przy sobie długopis.

SIOSTRA JAMES: Słucham?

SIOSTRA ALOJZA: William London miał przy sobie długopis. Bawił się nim, czekając na swoją matkę. Mam nadzieję, że nie posługuje się nim w klasie.

SIOSTRA JAMES: Nie, oczywiście że nie.

SIOSTRA ALOJZA: Żałuję, że pozwoliłam używać w szkole wiecznych piór. Uczniowie powinni w gruncie rzeczy uczyć się kaligrafii przy pomocy piór maczanych w kałamarnicy. Ale w dzisiejszych czasach każdy wybiera to, co najłatwiejsze. I co z tego wynika? Każdy łatwy wybór, którego dziś dokonujemy, będzie miał konsekwencje jutro. Proszę zapamiętać moje słowa.

SIOSTRA JAMES: Tak, siostrze.

SIOSTRA ALOJZA: Długopisy zmuszają ich do naciskania na papier, a kiedy to robią, piszą jak małpy.

SIOSTRA JAMES: Nie pozwalam im na używanie długopisów.

SIOSTRA ALOJZA: To dobrze. Sztuka kaligrafii zanika w całym kraju. Jest jeszcze chwila czasu. Proszę usiąść.

(Siostra James waha się przez chwilę, ale siada.)

Zał. 3

ROZMOWA SIOSTRY ALOJZY Z SIOSTRĄ JAMES (SCENA 2)

SIOSTRA ALOJZA: Nie podoba mi się też entuzjazm, z jakim siostra odnosi się do historii.

SIOSTRA JAMES: Ależ ja kocham historię!

SIOSTRA ALOJZA: O to mi właśnie chodzi. Faworyzowanie historii grozi tym, że dzieci zaczną ją cenić wyżej niż inne przedmioty. Uważam to za błąd.

SIOSTRA JAMES: Nigdy nie myślałam o tym w ten sposób. Spróbuję traktować inne swoje lekcje z większym entuzjazmem.

SIOSTRA ALOJZA: Nie. Proszę ich uczyć historii, nie osładzając jej lukrem. Na tym to wszystko polega. A teraz niech mi siostra powie coś o swojej klasie. Jak oceniałaby siostra stan ósmej B?

SIOSTRA JAMES: Nie wiem od czego zacząć. Co chciałaby siostra wiedzieć?

SIOSTRA ALOJZA: Zacznijmy od Stephena Inzio.

SIOSTRA JAMES: Stephen Inzio jest najlepszym uczniem w klasie.

SIOSTRA ALOJZA: A Noreen Horan?

SIOSTRA JAMES: Jest na drugim miejscu.

SIOSTRA ALOJZA: Brenda McNully?

SIOSTRA JAMES: Trzecia pozycja.

SIOSTRA ALOJZA: Staram się siostrze coś zademonstrować. Wiem, że Stephen Inzio, Noreen Horan i Brenda McNully zajmują trzy pierwsze miejsca w ósmej B. W całej szkole jest czterdzieścioro ośmiorgo uczniów, należących do czołówki swoich klas. Znam ich wszystkich z imienia i nazwiska, bo uważam to za swój obowiązek. Nie mówię tego po to, żeby się chwalić. Chcę zwrócić siostrze uwagę na konieczność śledzenia tego, co dzieje się w szkole. Siostra też powinna zwracać na to uwagę.

SIOSTRA JAMES: Tak, siostrze Alojzo.

SIOSTRA ALOJZA: Ja nie mogę być wszędzie.

SIOSTRA JAMES: Czyżbym nie spełniała oczekiwań?

SIOSTRA ALOJZA: Czy ta trójka uczniów, którzy mają najlepsze stopnie, to najbardziej inteligentne dzieci w swojej klasie?

SIOSTRA JAMES: Nie, tego bym nie powiedziała. Ale są najpilniejsi.

SIOSTRA ALOJZA: Bardzo dobrze! O to chodzi! Na tym polega etyka. Co komu przyjdzie z daru, który zostaje zamknięty w pudełku? Co daje wysoki iloraz inteligencji komuś, kto gapi się przez okno z otwartymi ustami? Zdolnych trzeba traktować surowo, siostrze James. Nie wolno się zachwycać ich bystrością. Ani własną. Uważam, że jest siostra kompetentną nauczycielką, ale nie koniecznie naszą najlepszą nauczycielką. Najlepsi nauczyciele nie grają żadnych ról, lecz zmuszają do tego uczniów.

Zał. 4

SIOSTRA ALOJZA, FLYNN, SIOSTRA JAMES (SCENA 5)

SIOSTRA ALOJZA: Proszę.

(Drzwi otwierają się. Staje w nich Ksiądz Flynn. Ma na sobie czarną sutannę. Nie wchodzi do pokoju.)

FLYNN: Dzień dobry, siostró Alojzo! Jak się siostra dziś miewa?

SIOSTRA ALOJZA: Dzień dobry, bardzo dobrze. Dziękuję, że ksiądz zechciał przyjść.

FLYNN: Czy jesteśmy w pełnym składzie?

SIOSTRA ALOJZA: Brakuje nam tylko siostry James. Czy słyszał ksiądz w nocy tę wichurę?

FLYNN: Oczywiście. Wyobrażam sobie co przeżywali pierwsi osadnicy, siedząc w lesie przy ognisku i słysząc takie odgłosy! Wyobrażam sobie to poczucie samotności! Te straszliwe otaczające ich ciemności! To musiało być przerażające!

SIOSTRA ALOJZA: Chyba dla kogoś, komu brakowało wiary w boską opiekę.

FLYNN: Czy to prawda, że siostra Weronika miała jakiś wypadek?

SIOSTRA ALOJZA: Owszem. Siostra Weronika potknęła się dziś rano o gałąź i omal się nie zabiła.

FLYNN: Czy nic jej nie jest?

SIOSTRA ALOJZA: Och nie, czuje się doskonale.

FLYNN: Ona ma chyba kłopoty ze wzrokiem, prawda?

SIOSTRA ALOJZA: Jej wzrok jest w doskonałym stanie. Jak wiadomo, zakonnicom często zdarzają się upadki.

FLYNN: Ja tego nie wiedziałem.

SIOSTRA ALOJZA: To dlatego że habity krępują ich swobodę ruchów. Nosimy czarno-białe szaty i mamy skłonność do przewracania się, więc przypominamy kostki domina.

(W pojawia się SIOSTRA JAMES. Jest silnie zdyszana.)

SIOSTRA JAMES: Czy przyszedł zbyt późno?

FLYNN: Bynajmniej. Siostra Alojza i ja spędzamy czas na miłej pogawędce.

SIOSTRA JAMES: Dzień dobry księdzu, dzień dobry siostró. Przepraszam za spóźnienie. Pan McGinn zamknął podwórkę, żeby usunąć jakąś awarię, więc musiałam wrócić przez klasztor i skorzystać z bocznych drzwi, a potem wpadłam na siostrę Weronikę.

FLYNN: Jak ona się miewa?

SIOSTRA JAMES: Ma trochę zakrwawiony nos.

SIOSTRA ALOJZA: Zaczynam podejrzewać, że siostra bije ludzi.

SIOSTRA JAMES: Słucham?

SIOSTRA ALOJZA: Po tym wypadku z... Mniejsza o to. Proszę wejść i usiąść.

(Flynn i Siostra James wchodzi i siadają.)

Zał. 5

SIOSTRA ALOJZA, FLYNN, SIOSTRA JAMES (SCENA 5)

SIOSTRA ALOJZA: Mam gorącą herbatę. (*Przymyka drzwi, ale zostawia je uchylone.*) Nie zamykam ich do końca, z uwagi na obowiązujące zwyczaje. Czy napije się ksiądz herbaty?

FLYNN: Bardzo chętnie.

SIOSTRA ALOJZA: Może siostra zechce ją księdzu podać?

SIOSTRA JAMES: Naturalnie.

SIOSTRA ALOJZA: I oczywiście sobie.

SIOSTRA JAMES: A siostra?

SIOSTRA ALOJZA: Ja już wypłam swoją codzienną filiżankę.

FLYNN: Czy mamy cukier?

SIOSTRA ALOJZA: Cukier? Tak! (*Szuka w swoim biurku.*) Gdzieś tu musi być. Schowałam go do szuflady w zeszłym roku, przed Wielkim Postem i jakoś nie przyszło mi do głowy, żeby go wyjąć.

FLYNN: W takim razie to poświęcenie nie musiało być zbyt uciążliwe.

SIOSTRA ALOJZA: Istotnie, z pewnością ma ksiądz rację. Oto on. Zaraz go księdzu podam, choć z powodu braku wprawy mogę to zrobić... niezręcznie.

(*Podchodzi do Flynn'a z cukiernicą w rękę. Staje nad nim i wyjmuje małymi szczypcami jedną kostkę cukru.*)

SIOSTRA ALOJZA: Nie zauważyłam dotąd jakie ksiądz ma paznokcie.

FLYNN: Lubię, kiedy są dosyć długie. Dziękuję...

SIOSTRA ALOJZA: Jedna kostka?

FLYNN: Trzy.

SIOSTRA ALOJZA: Trzy...

(*Jest oburzona, ale usiłuje to ukryć.*)

FLYNN: Mam słabość do słodczy.

SIOSTRA ALOJZA: Jedna... dwie... trzy... Czy siostra słodzi kawę?

(*Siostra Alojza patrzy na Siostrę James.*)

SIOSTRA JAMES: Nigdy. Choć nie uważam, żeby było w tym coś złego. Dziękuję.

(*Siostra Alojza odkłada cukier do swego biurka.*)

SIOSTRA ALOJZA: No więc... dziękuję, że znalazł ksiądz dla nas chwilę czasu. Jesteśmy w trudnej sytuacji.

FLYNN: Moim zdaniem narada dotycząca świątecznego przedstawienia to doskonały pomysł. Zeszłoroczny spektakl był trochę... niefortunny.

SIOSTRA JAMES: Nie zgadzam się! Byłam nim zachwycona. (*Jest speszona swoim wybuchem.*) Ale ja zachwycam się wszystkimi świątecznymi pokazami. Po prostu kocham Boże Narodzenie. Narodziny Zbawcy. I oczywiście kolędy. „Małe miasteczko Betlejem”...

Ewa Malik

ZAJĘCIA WYCHOWAWCZE

TEMAT:

Nauczyciel – osobowość

CELE LEKCJI:

Uczeń/uczennica:

- podaje cechy charakteru, umysłu, osobowości idealnego nauczyciela
- definiuje pojęcie osobowości
- określa typy osobowości i je charakteryzuje
- kształci umiejętność pracy w zespole i umiejętność komunikacji.

METODY:

- rozmowa kierowana
- dyskusja
- śnieżna kula
- działania praktyczne.

MATERIAŁY I ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

film: *Pan od muzyki* reż. Christophe Barratier

karta pracy – zał. 1

tablet, laptop, dostęp do Internetu

karteczki samoprzylepne, flamastry, kartki papieru.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Lekcję rozpocznij od krótkiej rozmowy na temat pracy nauczyciela. Zapytaj uczniów/uczennice, jak wyobrażają sobie pracę nauczyciela/nauczycielki: czynności i zadania, które wykonywane są w szkole w czasie lekcji i po lekcjach, czynności i zadania wykonywane po pracy, w domu.

Zachęć do swobodnej, opartej na ich obserwacji dyskusji.

2. Odwołaj się do wcześniej obejrzanego filmu *Pan od muzyki*, w reż. Christophera Barratiera. Zaproponuj charakterystykę postaci wychowawcy, decydującego się na pracę w ośrodku. Uczniowie/uczennice zapisują odpowiedzi na samoprzylepnych karteczkach i umieszczają je na tablicy.

Uwaga: Unikajcie jednoznacznych, kategoriycznych ocen i odwoływania się do osób z najbliższego otoczenia.

Możliwe odpowiedzi uczniów:

- próbował zrozumieć chłopców
- dostrzegał ich potrzeby
- szybko zorientował się, kto jaką rolę pełni w grupie
- dociekał przyczyn ich zachowania
- zainteresował się ich marzeniami
- był konsekwentny

- *każdemu wybierał rolę do spełnienia, każdego dowartościowywał*
- *uczył chłopców postrzegać racje i dobro innego człowieka*
- *jeśli wiedział, że może pomóc – działał*
- *uczył współpracy...*

Uwaga: Odpowiedzi uczniów/uczennic powinny prowadzić do wniosku, że Pan Mathieu, mimo niesprzyjających warunków, zdecydował się na pracę w ośrodku i nie przeraził go szalenie wymagający dyrektor ani bardzo trudne do opanowania dzieci. Próbował przemówić do swoich uczniów muzyką i zyskał ich sympatię. Był skromnym człowiekiem, który wzbudzał zainteresowanie uczniów. Uczniowie go inspirowali.

3. Zaaranżuj pracę metodą kuli śnieżnej i zaproponuj, aby uczniowie/uczennice początkowo w parach, potem czwórkach, ósemkach itd. uzgodnili, jakich cech charakteru, umysłu, osobowości oczekują od idealnego nauczyciela.

Możliwe ustalenia: *sprawiedliwy, życzliwy, empatyczny, powinien posiadać głęboką, aktualną wiedzę, powinien być zrównoważony emocjonalnie., organizator wyjazdów, wesoły, cierpliwy, spokojny, wyrozumiały, skłonny do rozmów, doradca, łagodny, uczciwy...*

4. Uczniowie/uczennice wspólnie wybierają trzy przypadkowe imiona i zapisują je na kartkach, z góry na dół, litera po literze. Poszczególnym literom przyporządkowują pozytywne cechy, zaczynające się od poszczególnych liter, np.:

M – miły	K – kreatywny	O – ostrożna
I – inteligentny	A – asertywny	L – lojalna
K – komunikatywny	C – ciepły	A – ambitna
O – otwarty	P – pomocny	
Ł – łagodny	E – empatyczny	
A – aktywny	R – rezolutny	
J – jedyny w swoim rodzaju (wyjątkowy)		

Po wykonaniu tego ćwiczenia zwróć uczniom/uczennicom uwagę na fakt, że każdy z nas jest inny, ma inne cechy charakteru, inny sposób myślenia, kojarzenia, postrzegania świata. Nawet kiedy wykonujemy to samo ćwiczenie, sposób jego wykonania będzie odmienny. Dlatego, nie możemy oczekiwać, że każdy nauczyciel/nauczycielka będzie każdemu w 100% odpowiadać i zaspokajać jego wszystkie potrzeby. Do szkoły przychodzą uczniowie i uczennice z różnych domów, różnych „światów”, o odmiennych oczekiwaniach i możliwościach. Nauczyciel/nauczycielka nie pracuje z jedną osobą, lecz z grupą często liczniejszą niż 20 osób. Dlatego niezwykle ważną cechą i nauczycieli i uczniów jest postawa otwartości, która prowadzi do uczciwe-

go porozumienia oraz przyjęcia i przestrzegania zasad, które będą akceptowane przez wszystkich. Wzajemne zaufanie pozwoli na przyjazne rozwiązywanie sytuacji trudnych, których jest wiele w środowisku szkolnym, skoro składa się ono z osób przeżywających okres dojrzewania...

5. Po wspólnych refleksjach o zadaniach nauczycieli i nauczycielek, zapytaj wychowanków i wychowanki czy znają i rozumieją pojęcie osobowości człowieka. Pozwól, aby uczniowie/uczenice zapisywali luźne skojarzenia na tablicy. Potem w dyskusji, na ich podstawie niech zdefiniują to pojęcie.

Możliwe ustalenia:

Osobowość jest to zespół względnie trwałych cech lub dyspozycji psychicznych jednostki, różnicujących ją od innych jednostek. To stosunkowo stałe cechy, dyspozycje czy właściwości jednostki, które nadają względną spójność jej zachowaniu.

Osobowość jest też definiowana jako charakterystyczny, względnie stały sposób reagowania jednostki na środowisko społeczno – przyrodnicze, a także sposób wchodzenia z nim w interakcje.

6. Przywołaj artykuł Adriana Horzyka w publikacji: *Negocjacje. Sprawdzone strategie*, w którym autor podkreśla i poszerza rozumienie pojęcia, twierdząc, że *osobowość to zespół stałych i zmiennych cech psychofizycznych, które są związane ze wszystkimi działaniami, doznaniem i potrzebami osoby na poziomie fizjologicznym, charakteru, intelektu i duchowym. To, co i jak człowiek robi, zależy też od doraźnego stanu fizycznego i psychicznego, emocji, stopnia przygotowania do danego działania.*

W rozmowie z uczniami/uczenicami podkreśl, że osobowość człowieka kształtowana jest przez całe życie, szczególnie w okresie dzieciństwa oraz młodości poprzez wpływ bodźców zewnętrznych i aktywność. Istotną rolę odgrywają tu również wrodzone cechy biofizyczne. Osobowość kształtuje się przez doświadczenia, kontakty z osobami znaczącymi dla danej jednostki, role społeczne pełnione przez daną osobę, a także wydarzenia powtarzające się lub wyjątkowo silne...

7. Rozdaj karty pracy (Zał. 1) i zadaj pytanie:
Do której definicji osobowości jest wam najbliższej?

Karty pracy prezentują cztery typy osobowości. Zadaniem uczniów/uczenic jest zakreślenie tych cech, które oni/one posiadają. Poproś, aby przed udzieleniem odpowiedzi, dokonali samooceny i zapoznali się z typami osobowości. Podkreśl, że żaden z wyników ćwiczenia nie jest dobry ani zły. Ta część lekcji powinna być prywatna, dlatego jeśli chcesz, aby uczniowie/uczenice podzielili się ze sobą swoimi przemyśleniami, zaproponuj, aby wskazywali tylko te cechy i przemyślenia, które chcą ujawnić.

Ćwiczenie ma pokazać, że pewne zachowania ludzi wynikają z temperamentu, zdolności, zainteresowań i ich osobowości. Zdając sobie z tego sprawę, można określić swoje mocne i słabe strony, nadać kierunek kontaktom z ludźmi.

Każdy z nas posiada jedną dominującą cechę osobowości. Bardzo często osobowość może być mieszanką kilku typów. Kto o tym wie, lepiej rozumie nie tylko siebie, ale także innych ludzi.

Podkreśl, że nie ma typów osobowości lepszych i gorszych, a każdy typ osobowości może się sprawdzić w określonych zawodach i rolach pełnionych w społeczeństwie.

8. Lekcję kończymy konkluzją na temat optymalnych cech osobowości nauczyciela/nauczycielki:

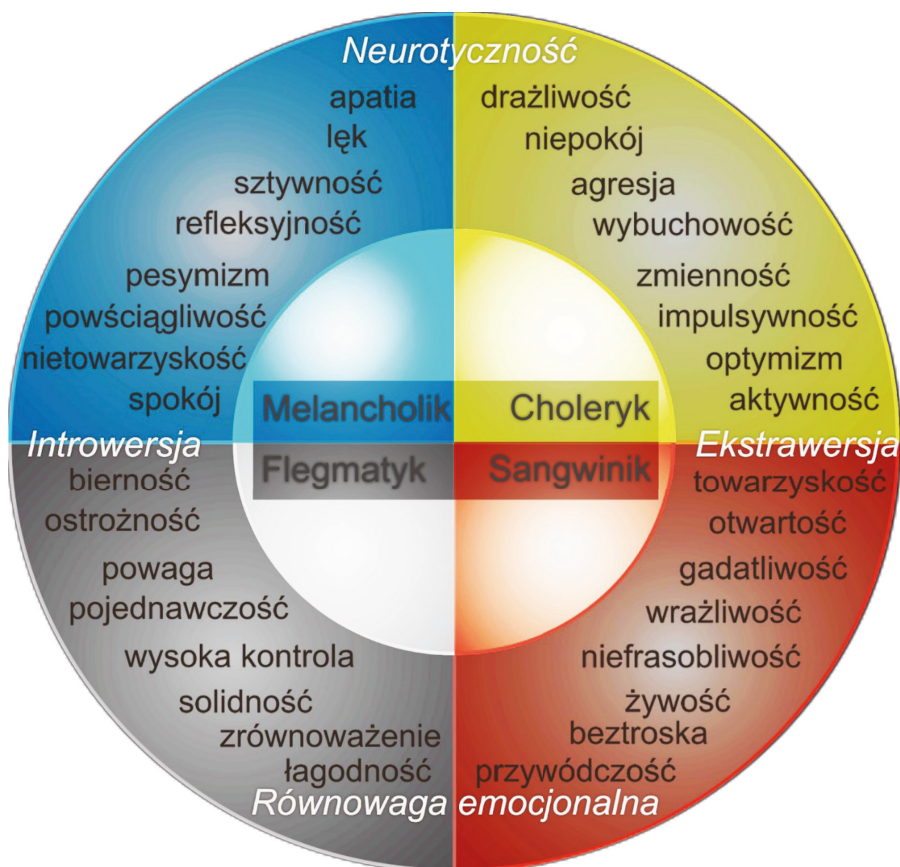
- można wskazać kilka cech charakteru sprzyjających wykonywaniu zawodu nauczyciela/nauczycielki, jednak osobowość jest to pojęcie znacznie szersze
- ważną cechą osobowości nauczyciela jest jej bogactwo/wieloaspektowość
- społeczeństwo zmienia się nieustannie, toteż trudno jednoznacznie określić, jakie cechy osobowości nauczyciela są w danej chwili najważniejsze
- zachowania wszystkich ludzi wynikają z ich temperamentu i osobowości, dlatego nie należy jednoznacznie kategoryzować i oceniać człowieka (dobry/zły), a zauważać mocne strony danej osobowości i na nich budować rozwój...

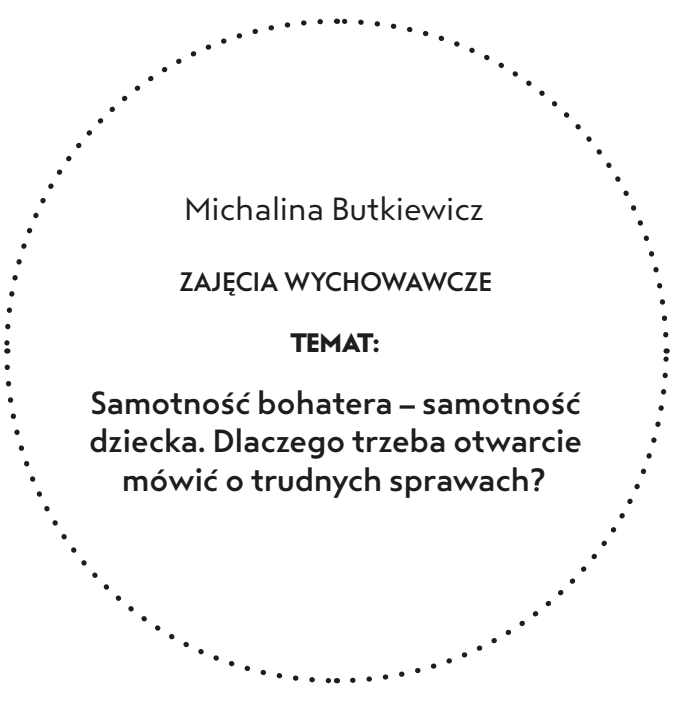
9. Zadaj uczniom pytania do przemyślenia:

- Jakim człowiekiem powinien być nauczyciel?
- Czego i jak powinni być uczeni młodzi ludzie, aby mogli się rozwijać i dotrzymać kroku otaczającej rzeczywistości?

Do rozmów na te tematy wracaj z uczniami i uczennicami co jakiś czas. Potrzebują tego.

ZAŁĄCZNIKI:
KARTA PRACY

Michalina Butkiewicz

ZAJĘCIA WYCHOWAWCZE

TEMAT:

**Samotność bohatera – samotność
dziecka. Dlaczego trzeba otwarcie
mówić o trudnych sprawach?**

Grupa wiekowa: uczniowie i uczennice potrzebujący otwartej rozmowy.

CELE LEKCJI:

uczeń/uczennica:

- określa emocje przeżywane w trakcie spektaklu
- opisuje i interpretuje zachowania bohaterów
- interpretuje wymowę tekstu kultury
- dostrzega potrzebę mówienia o problemach wykluczenia, prześladowania, molestowania
- formułuje wnioski
- pracuje w grupie.

METODY:

- dyskusja
- graffiti
- praca w parach.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- materiały piśmiennicze: taśma malarska, mazaki, karteczki samoprzylepne, kartki A4, duże arkusze szarego papieru lub flip chart.

PRZEBIEG LEKCJI:

1. Poproś o wskazanie bohatera spektaklu, który jest nieobecny, a o którym wszyscy mówią – Donald
2. Rozdaj uczniom/uczennicom samoprzylepne kartki i poproś ich o zapisanie jednego zwrotu, który określa sytuację tego bohatera:
 - *samotny, jedyny uczeń o ciemnej skórze w katolickiej szkole, odrzucony przez grupę, bity przez ojca, chroniony przez księdza, przeżywa trudności, przeniesiony do szkoły w trakcie roku szkolnego, nie radzi sobie...*

Świadomie pozostaw powyższe określenia, nie podsumowując ich, wprowadź nowy wątek:

3. Poproś, aby każdy uczeń napisał na kartce od 2 do 4 zdań na temat obejrzanego spektaklu. Mogą to być wrażenia, emocje, ocena spektaklu.
Uczniowie naklejają kartki na ścianie (graffiti), mówiąc głośno co napisali.
Podobne opinie powinny być naklejone obok siebie. W ten sposób powstaną łańcuchy problemowe, które można wykorzystać w dyskusji.

Mogą to być zagadnienia:

- Nuda i brak akcji
- Przejmująca historia o samotności Donalda
- Rzecz o przemocy i molestowaniu
- Nie oskarża się nikogo bez dowodów winy...

Można dopisać nowe, które pojawią w trakcie rozmowy o spektaklu. Nie oceniaj poglądów wyrażanych przez uczniów, lecz inspiruj ich do wypowiedzi.

4. Podziel klasę na grupy i każdej z nich zaproponuj do rozważenia jedno z powyższych zagadnień, przeredagowując je wcześniej w pytanie problemowe. Zadaniem grupy jest opracowanie argumentacji odwołującej się do spektaklu i sformułowanie wniosku podsumowującego.

Pytania i refleksje grup mogą przebiegać w następujący sposób:

a) Nuda i brak akcji – czy poważny dylemat?

- Akcja spektaklu rozgrywa się w szkole katolickiej
 - wyposażenie: 3 krzesła, prostokątny stół, który spełnia także rolę ambony do wygłaszania kazań, drobne elementy liturgiczne
 - umowna scenografia, którą tworzą przezroczyste szklane ściany, na których w znaczących momentach akcji i zdarzeń pojawiają się wizualizacje
- Kostiumy:
 - czerwone, stylizowane na habity zakonne suknie, buty typu glany; gładko zaczesane włosy
 - ksiądz: czarny garnitur, ciężkie buty, ciemny sweter pod marynarką
- Miejsce akcji nierealistyczne:
 - świat bohaterów jest małym, zamkniętym wąskimi przeszkłonymi korytarzami, pomieszczeniem...

Wniosek:

Reżyser skupia uwagę na rozmowach i relacjach bohaterów, eksponuje problem lub stanowiska bohaterów, śledzi ich relacje; przezroczystość scenografii, umowność kostiumów, dają spektaklowi ogromną prawdę, koncentrują uwagę widza na argumentach; wskazują, że podobna sytuacja może się zdarzyć wszędzie i każdemu; uniwersalizują historię...

b) Przejmująca historia o samotności Donalda czy sytuacja sztuczna, nieprawdziwa?

- Donald, którego sytuacja dotyczy, nie pojawia się w spektaklu
- o nim rozmawiają wszyscy inni: siostra Alojza, siostra James, ksiądz Flynn, matka chłopca
- każdy twierdzi, że dba o jego dobro, pomaga mu

- rozmowy prowadzi się tak, aby nie nazwać problemu po imieniu, dając dwuznacznie coś do zrozumienia, każąc rozmówcy domyślać się o co chodzi, żeby nigdy nikt nie mógł oskarżyć nikogo o dawanie fałszywego świadectwa?
- chłopiec pozostaje samotny, być może nie zdaje sobie sprawy, że coś mu grozi...

Wniosek:

Sytuacja nie jest sztuczna, jest zuniwersalizowana. Twórcy celowo nie wprowadzili szczegółów identyfikujących, odniesień obyczajowych, aby niewinny zwrot: „ksiądz chroni” uczynić metaforą samotności dziecka, a nawet jego krzywdy. Ukazują, że przemoc i molestowanie może zdarzyć się zawsze i w każdym środowisku, nawet w tym, które powinno być miejscem szczególnego zaufania.

c) Rzecz o przemocy i molestowaniu czy nieprawdziwe posądzenia i plotki?

- Donald jest dzieckiem sprawiającym kłopoty wychowawcze
- w kolejnej szkole prześladowany w grupie rówieśniczej na tle rasistowskim
- nie ma poczucia spokoju i bezpieczeństwa nawet w domu rodzinnym: bity przez ojca
- oddany do szkoły katolickiej o surowym programie wychowawczym, pozbawiony jest możliwości zaspokojenia takich potrzeb, jak: zabawa, wspólne działania, rozmowy, przytulanie, pocieszanie...
- każdy człowiek, który okaże mu przyjaźń, zainteresowanie stanie się jego po-wiernikiem i zdobędzie jego bezwzględne zaufanie...
- Donald jest potencjalną ofiarą każdego niegodziwca...
- z chłopcem nikt nie rozmawia otwarcie, nikt nie pyta co się z nim dzieje
- siostra James jest zganiona przez przełożoną za okazywanie zainteresowania chłopcu

Wniosek:

Twórcy wskazują wprost, jakie sytuacje emocjonalne dziecka stanowią dla niego wielkie zagrożenie.

Sytuacja odrzucenia lub wykluczenia dziecka z grupy może stać się wielkim problemem i dylematem moralnym każdego.

Największym zagrożeniem dla dziecka jest to, że nie zdaje sobie sprawy z zagrożeń, ponieważ to dorośli nie mają odwagi działać w sposób otwarty.

d) Nie oskarża się nikogo bez dowodów winy czy jednak uparcie dąży do prawdy?

- prawdą jest, że Donald spożywał alkohol
- prawdą jest, że ksiądz dopiero w rozmowie z dyrektorką szkoły ujawnił fakt, że chłopiec rzekomo ukradł wino, bo miał do niego dostęp jako ministrant
- prawdą jest, że to ksiądz oskarżył chłopca

- prawdą jest, że chłopcu nikt nie dał prawa do obrony
- prawdą jest, że chłopca traktuje się jak przedmiot: wszystko o nim – bez niego, wbrew powiedzeniu: nic o nas bez nas
- prawdą jest, że matka w zasadzie nie broni dziecka, nawet zgodzi się na tę złą sytuację, byle dziecko mogło dokończyć w szkole rok szkolny...
- prawdą jest, że ksiądz z niewiadomych przyczyn przenoszony był do różnych szkół i parafii

Wniosek:

Spektakl ogląda się początkowo spokojnie, napięcie narasta stopniowo. Pojawiają się w myślach kolejne pytania i wątpliwości moralne...

Spektakl nie daje jednoznacznej oceny faktów. Mówi, że wątpliwości trzeba mieć zawsze...

5. Teraz przywołaj informacje o chłopcu – nieobecnym bohaterze przedstawienia: *samotny, jedyny uczeń o ciemnej skórze w katolickiej szkole, odrzucony przez grupę kolegów – rówieśników, bity przez ojca, chroniony przez księdza, przeżywa trudności, przeniesiony do szkoły w trakcie roku szkolnego, nie radzi sobie...*
6. Zapytaj uczniów/uczennice: Dlaczego trzeba otwarcie mówić o trudnych sprawach?
7. Nie czekając na odpowiedź, powiedz, jako nauczyciel/nauczycielka, skorzystaj ze swego autorytetu:

Ponieważ godności dziecka i własnej trzeba bronić w każdych okolicznościach.

Twórcy spektaklu podjęli problem wynaturzeń świata. Podejrzenia wobec każdego, także księdza, nauczyciela religii o molestowanie dziecka, powinny być otwarcie i natychmiast wyjaśniane.

BIOGRAMY

Michalina Butkiewicz

Edukator, nauczycielka dyplomowana. Ekspertka ds. awansu zawodowego nauczycieli oraz w zakresie podstawy programowej języka polskiego. Autorka scenariuszy lekcji języka polskiego. Od 2000 roku przygotowuje i realizuje projekty edukacyjne dla nauczycieli i uczniów w teatrach: Teatrze Powszechnym w Warszawie, Teatrze Współczesnym w Szczecinie, Teatrze Polskim w Bydgoszczy, Teatrze Lalek Pleciuga w Szczecinie oraz w Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych: *Teatroteka – Laboratorium Kreatywności*. Autorka projektów edukacyjnych realizowanych w ramach Festiwalu Teatru dla Dzieci i Młodzieży „Korczak”, w tym, w czasie Światowego Kongresu Teatrów dla Dzieci i Młodzieży w 2014 r. Przewodnicząca Zarządu Głównego Stowarzyszenia Nauczycieli Polonistów w latach 2009–2013.

Ewa Malik

Jest nauczycielką języka polskiego od 18 lat. Studiowała filologię polską w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie i historię na Uniwersytecie Opolskim. W swojej pracy poszukuje ciekawych metod i rozwiązań dydaktycznych. Zajmowała się regionalizmem i gwarą śląską, współpracowała z Muzeum Powstania Warszawskiego i dwa lata prowadziła projekt edukacyjny *Nowe Horyzonty Edukacji Filmowej*.

Elżbieta Borkowska

Nauczycielka dyplomowana matematyki i fizyki w Publicznej Szkole Podstawowej im. Powstańców Śląskich w Dobrodzieniu. Studiowała matematykę ze specjalizacją informatyka na Uniwersytecie Opolskim i fizykę na Uniwersytecie Wrocławskim. Egzaminatorka Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu. Zwolenniczka nieszablonowych metod aktywizujących uczniów. Autorka innowacji pedagogicznych. Realizowała projekty edukacyjne w ramach programu etwinning. Prowadziła projekty: *Nowe technologie na usługach edukacji*, *Matematyka Innego Wymiaru*.

SPIS TREŚCI

Michalina Butkiewicz, Wstęp	3
Elżbieta Borkowska, Uczniowie – „Jest to społeczność, która wymaga stałej pedagogicznej, duchowej i ludzkiej czujności” – <i>Wątpliwość</i> w reżyserii Norberta Rakowskiego.	5
Ewa Malik. Zrozum innych i poznaj siebie! Jak komunikować się z ludźmi o różnych typach osobowości?	11
Ewa Malik, Nauczyciel – osobowość	25
Michalina Butkiewicz, Samotność bohatera – samotność dziecka. Dlaczego trzeba otwarcie mówić o trudnych sprawach?	33
Biogramy	38

Marszałek
Województwa Opolskiego

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

**DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
MINISTRA KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO
ORAZ Z BUDŻETU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO**

